

Asia: VN/7050/2023

Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024-2027

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

-

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 2: Monipuolista tietoa ja välineitä nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen

-

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

-

Nuorisotyön ja -toiminnan tukemisen linjaukset

On arvostettavaa, että VANUPO asettuu tukemaan kunnallisen "perusnuorisotyön" määrittelyä. Perusnuorisotyön tulee olla kunnissa toteutuvan nuorten vapaaehtoisuuteen perustuvan ennaltaehkäisevän nuorisotyön "kivijalka", ja siksi on tärkeää että sen roolia tehdään näkyväksi ja tuetaan. Käsitteiden, joita käytetään ja joilla puhutaan nuorisotyöstä, on syytä olla yhteisesti keskusteltu ja määritetty, jotta jaetaan yhteistä ymmärrystä. Perusnuorisotyön määritelmä luonnoksessa on kuitenkin hyvin suppea, sillä kunnissa tehtävä nuorisotyö on yksi kunnallisista peruspalveluista ja siihen sisältyy monia erilaisia nuorisotyön muotoja. Riskinä suppeassa määrittelyssä on, että myös resurssit (kunnissa ja laajemmin) tullaan ohjaamaan vain tätä määrittelyä tekevään työhön. "Perusnuorisotyön" nostaminen on tärkeää, koska viime aikoina nousseiden erillisrahoitusten ja painotusten seurauksena ko. työn rooli on riskissä unohtua. Ehdotamme että ko. määrittelyyn tuodaan vielä mukaan vahvemmin asiantuntijuutta.

Uusi nuorisopoliittinen ohjelma tulee aikaan ja hetkeen, jossa koemme nuorisotyön kokonaisuudessaan olevan kriisissä. Valtakunnallisten leikkausten ja linjausten johdosta näemme että koko kenttämme on vaarassa jäädä muiden lakisääteisten palveluiden jalkoihin paikallisella

tasolla. VANUPOssa tulisi olla ehdottomasti vahvemmin näkyvillä tavoitteet ja toimenpiteet joilla paitsi nuorisoalaa, niin erityisesti pirstaleista ja sektoroitunutta ammatillisen nuorisotyön kenttää tuodaan yhteen ja tehdään näkyväksi - sektorirajat ja eri työmuotojen raamit ylittäen.

Pidämme tärkeänä aluekoordinaattoreiden roolia alueen nuorisotyön ja nuorisotyöntekijöiden yhteistyön tukijoina. Koemme toimivamme matalan kynnyksen toimijoina nuorisotyöntekijöiden kanssa vuorovaikutuksessa ja aluekoordinaatio rakentuu pitkälti alueen tarpeiden mukaisesti. Näemme, että jatkossa omistajuus ja ohjaus nuorisotyöstä ja nuorisotyön kehittämisestä yleisesti tulee olla julkishallinnon rakenteiden (valtio ja kunnat) hallussa. Ohjauksen tulee perustua tietoon, asiantuntijuuteen ja huomioida laajasti nuorisoalan (mukaan lukien järjestöt, yhdistykset, seurakunnat...) kokonaisuudessaan. Valtion tukemisen muodot (kuten rahoitettu osaamiskeskustoiminta, aluekoordinaatio ja kehittämisresurssit nuorisotyölle) tulee olla linjassa, paitsi keskenään, niin myös kuntien tarpeiden kanssa. Näemme, että nuorisotyö ansaitsee saada julkishallinnon tukemat kehittämisrakenteet valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Lisäksi jopa tärkeämpänä näemme että julkishallintojen tasojen välille rakentuu yhteinen tahtotila ja yhteistyönä linjattu johtaminen / ohjaus nuorisotyön kehittämiseen, joka määrittää vastuunjaon ja tiedonkulun, joka täten myös toteutuu ja vaikuttaa valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Tunnistamme omalta osaltamme, että nykytilanteessa tämä ei toteudu, eikä VANUPO luonnos luo tämän toteutukselle riittäviä edellytyksiä, linjauksia tai puitteita.

Näemme että aluekoordinaattoreilla voi olla rooli tulevaisuudessa luonnoksessa esitettyjä tarkoituksia, tavoitteita ja toimenpiteitä edesauttamaan ja toteuttamaan, yhteistyössä kaikkien toimijoiden kanssa, yhteisesti sovitussa linjassa. Yhteinen linja julkishallinnon tasojen kesken on edellytys, jotta nuorten kasvu ja elinolosuhteita voidaan aidosti tukea ja parantaa aluekoordinaation toteuttamana. Samoin näemme myös, että mikäli aluekoordinaatiolla on rooli VANUPO luonnoksessa kuvatussa rakenteessa, tulee mandaatin ja valtuutuksen yhteisten tavoitteiden ja päämäärien tavoitteiden työntekijöinä toimimiseen tulla läpileikkaavasti julkishallinnon eri tasoilta, ja heidän yhdessä linjaamista tarpeista lähtien. Samassa veneessä tulee olla niin ministeriön, avien, kuin kuntien nuorisotyön ja sitä tukevien muiden toimijoiden, jotta aluekoordinaatio voi olla aidosti nuoria ja nuorisotyötä kehittävä rakenne. Vastuu näiden intressien linjaan tulemisesta on julkishallinnon toimijoilla.

Aluekoordinaattoreiden näkökulmasta luonnoksessa mainitut käynnistettävät kehittämisen prosessit tulee keskittyä rakentamaan yhteen tuovaa, omistajuutta ja vastuuta pohtivaa dialogia ja painottua esimerkiksi kunnallisen nuorisotyön kannalta seuraaviin mm. kentältä nouseviin konkreettisiin keskeisiin kysymyksiin:

MIKSI maassamme on käytössä kaksi erillistä dokumentointijärjestelmää, eikä näitä kahta järjestelmää saada tuotua yhteen ja kehitetä nuorisoalalle yhteistä ja toimivaa järjestelmää kunnallisen nuorisotyön näkyväksi tekemiseen ja tiedolla johtamisen mahdollistamiseksi.

MIKSI julkishallinnon toimijat (valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti) vetävät ja johtavat nuorisotyön kehittämisprosesseja eri suuntiin?

Näemme mm. Nämä kysymykset yleisesti kentän yhteisiä tahtotiloja ja yhteistyötä rapauttavina esimerkkeinä, ja toivomme osaltamme enemmän toimenpiteiden ja tavoitteiden ja linjausten kuvauksia mm. siihen miten luonnoksessa mainittu käynnistettävä prosessi ja linjaukset luovat edellytyksiä myös koko nuorisotyön kentän yhteistyöhön.

Toteamme myös, että suhteessa VANUPOon ohjaavana poliittisena dokumenttina, nykyinen nuorisolaki on liian väljä suhteessa kunnan rooliin ja vastuuseen nuorisotyön toteuttamisesta ja kehittämisestä. Tästä syystä myös VANUPO:n käytäntöönpano ja jalkauttaminen kunnissa jää helposti vaillinaiseksi eikä sitä oteta vakavasti.

Ehdotetussa rakenteesta, jossa "ministeriö, AVIt ja aluekoordinaatio käynnistävät prosessin" kehittämiseen aluekoordinaatiota mietityttää myös sen jatkuvuus ja turvaaminen erityisesti Aluehallintoviraston suunnitellun uudistuksen käynnistyessä tulevinä vuosina.

VANUPO:n ja koko nuorisotalan tilannetta mielestämme kuvaa kentän yhteisen ja aidon dialogin ontuminen kokonaisuudessaan eri tasoilta (ministeriöt, julkishallinnon rakenteet, kolmas sektori) ja yhteiset tahtotilat puuttuu. VANUPO luonnoksen linjaukset eivät anna riittävästi konkretiaa tai vastaa siihen miten näiden haasteiden ratkaisemiseksi prosesseja aiotaan johtaa tai tullaan toteuttamaan. Aluekoordinaation roolista tunnistamme tämän akuuttina huolena, ja vahvasti kenttää pirstaloivana ja nuorten kasvu ja elinolosuhteiden laadukasta parantamista estävänä seikkana. Nuorisotyön kenttä elää ristiriitoja. Nuorisotyötä ohjaavan poliittisen dokumentin tulee pyrkiä tätä VANUPO luonnosta kunnianhimoisemmin tarjoamaan konkreettista ohjausta ja edellytyksiä, joilla voidaan rakentaa yhteistä laadukasta nuorisotyötä, joka tukee nuorten hyvää elämää, kasvua ja kehitystä.

Painopisteet nuorisotalan valtakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle

-

Suomen kansalliset tavoitteet nuorisotalan eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle

-

Muita näkemyksiä ohjelmasta

-

Saara Kiiskinen
Alueellisen nuorisotyön koordinaattoriverkosto

